

ทักษิณอมิกส์ (Thaksinomics)

เรียบเรียงโดย สุปรีย์ พิบูลย์พัทฒน์

รายงานฉบับนี้เรียบเรียงจากการเสวนาในหัวข้อ “Thaksinomics” โดย ศ.รังสรรค์ ณะพรพันธุ์
จัดโดย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2547

ภาคที่ 1 – ทักษิณอมิกส์ (Thaksinomics) คืออะไร

คำว่า “ทักษิณอมิกส์” (Thaksinomics) มาจากคำว่า “ทักษิณ” (Thaksin) ผสมกับคำว่า “อีโคโนมิกส์” (Economics) ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วอาจมีความหมายว่า “เศรษฐศาสตร์ของคุณทักษิณ”, “เศรษฐศาสตร์โดยคุณทักษิณ” หรือ “เศรษฐศาสตร์เพื่อคุณทักษิณ”

เราสามารถวิเคราะห์ทักษิณอมิกส์ได้หลายแนวทาง
ดังเช่น การวิเคราะห์ทักษิณอมิกส์ในฐานะสำนักความคิดทางเศรษฐศาสตร์ การวิเคราะห์ทักษิณอมิกส์ในฐานะเมนูนโยบายเศรษฐกิจ หรือการวิเคราะห์ทักษิณอมิกส์ในฐานะยี่ห้อทางการเมือง (Political Brandname)

แนวทางแรก คือ การมองทักษิณอมิกส์ในฐานะ “สำนักความคิดทางเศรษฐศาสตร์” จะเห็นได้ว่าทักษิณอมิกส์มิได้ผลิตองค์ความรู้ใหม่ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ และมีได้ผลิตปรัชญาทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบายพฤติกรรม ปราบกฏาภรณ์ และปัญหาทางเศรษฐกิจในสังคม แต่ต้องการนำเสนอเมนูนโยบายเศรษฐกิจสำหรับการบริหารราชการแผ่นดิน

แนวทางที่ 2 คือ การมองทักษิณอมิกส์ในฐานะ “เมนูนโยบายเศรษฐกิจ” ทักษิณอมิกส์มีเมนูนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญอยู่ 2 เมนู ได้แก่ นโยบายประชานิยม (People-centered Policy Menu) และยุทธศาสตร์การพัฒนาทวิวิถี (Dual-Track Economic Development Strategy) สาระสำคัญของทักษิณอมิกส์มีการสิ้นไหล ไม่คงตัว ขึ้นอยู่กับ Hyper-Activeness ของคุณทักษิณ ดังนั้น เราจึงต้องประมวลอย่างรอบด้านโดยวิเคราะห์จากสุนทรพจน์และบทสัมภาษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา รวมถึงจดจ้องเขียนของที่ปรึกษาผู้ติดใกล้คุณทักษิณ และจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ซึ่งพบว่ามีความไม่สอดคล้องกับสิ่งที่คุณทักษิณพรรณนาว่าเป็นทักษิณอมิกส์

แนวทางที่ 3 คือ การมองทักษิณอมิกส์ในฐานะ “ยี่ห้อทางการเมือง” (Political Brandname) คำถามประกอบการวิเคราะห์ได้แก่ เหตุใดเมนูนโยบายจึงต้องมียี่ห้อ? ทั้งๆที่รัฐบาลก่อนหน้านี้นำเสนอเมนูนโยบายโดยที่ไม่ต้องมียี่ห้อ และใครเป็นผู้สร้างยี่ห้อทักษิณอมิกส์? ในความเห็นส่วนตัว “ทักษิณอมิกส์เป็นประดิษฐกรรมเพื่อการตลาดการเมืองระหว่างประเทศของพรรคไทยรักไทย มีเป้าประสงค์ที่จะสร้างบารมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพื่อให้เป็นผู้นำแห่งอนุชาคนเอย”

ภาคที่ 2 – สารสำคัญของทักษิณอมิกส์

เป้าหมายการดำเนินนโยบายภายใต้ทักษิณอมิกส์

รัฐบาลทักษิณมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการที่บางครั้งสอดคล้องกัน บางครั้งขัดแย้งกัน ได้แก่ การดำเนินนโยบายเพื่อให้ได้คะแนนนิยมทางการเมืองสูงสุด (Vote-gains Maximization) ที่มุ่งเน้นนโยบาย “ประชานิยม” และ การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลให้มากที่สุด (Private-Interest Maximization) โดยไม่สนใจประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) และการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล (Good Governance) ศิลปะของการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ที่การกำหนดและบริหารนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งสองอย่างผสมกลมกลืนกัน

สังคมการเมืองภายใต้ทักษิณอมิกส์

ผู้นำทางการเมืองภายใต้ระบอบนี้ต้องการความ “นิ่ง” ทางการเมือง ระบบการเมืองภายใต้ทักษิณอมิกส์เป็น “ระบบเก้าแก่” ซึ่งเป็นระบบการเมืองการปกครองของเก้าแก่ โดยเก้าแก่ และเพื่อเก้าแก่ โดยหลงจู้และลูกจ้างต้องฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของเก้าแก่ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 217 ให้อำนาจ “เก้าแก่” ในการปลดหลงจู้อย่างเต็มที่ หลงจู้จึงต้องกลัวเก้าแก่ ถ้าลูกชายเก้าแก่จะจัดงานสังคม หลงจู้ต้องไปร่วมงาน

เก้าแก่ไม่ต้องการระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วย ความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วม (Participation) และการรับผิดชอบ (Accountability) แต่ต้องการ “ความเป็นใหญ่ในแผ่นดิน” และการอยู่เหนือการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้ใดก็ตามที่วิพากษ์เก้าแก่จะถูกตอบโต้อย่างรุนแรง นอกเสียจากว่า ผู้นั้นเป็นผู้มีอำนาจเหนือเก้าแก่ สมาชิกในสังคมนวมถึงข้าราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรอิสระต้อง “อนุวัต” ตามเก้าแก่

ระบบเก้าแก่อาจนำสังคมการเมืองไทยไปสู่ระบอบเผด็จการประชาธิปไตย (Democratic Authoritarianism) เนื่องจากรัฐบาลทักษิณมียุทธวิธีการเพิ่มพลวัตโดยการเพิ่มพื้นที่การยึดครองรัฐสภา....

ระบบการบริหารจัดการภายใต้ทักษิณอมิกส์

ภายใต้ทักษิณอมิกส์ การบริหารรัฐกิจยึดระบบและวิธีการเกี่ยวกับการบริหารวิสาหกิจเอกชน แต่แท้จริงแล้ว ปรัชญาพื้นฐานของการบริหารรัฐกิจคือ การก่อให้เกิดสวัสดิการทางสังคมหรือผลประโยชน์สาธารณะสูงสุด ในขณะที่เป้าประสงค์ของการบริหารวิสาหกิจเอกชนนั้น ก็เพื่อการสร้างมูลค่ากำไร ยอดขาย และสินทรัพย์ให้สูงที่สุด นอกจากนี้ แม้ว่าการบริหารจัดการแบบ CEOs จะเป็นหัวใจของทักษิณอมิกส์ แต่ว่ารัฐบาลทักษิณปราศจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ วัฒนธรรมการบริหารแบบ CEOs และบุคลากรที่มีความสามารถในการบริหารแบบ CEOs นายทุนในรัฐบาลส่วนมากมีประสบการณ์เป็นเก้าแก่ ไม่เคยเป็น CEOs

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้ทักษิณอมิกส์

ยุทธศาสตร์สำคัญภายใต้ทักษิณอมิกส์คือ **ยุทธศาสตร์การพัฒนาทวิวิถี (Dual-Track Development Strategy)** ซึ่งแบ่งออกได้ 2 วิถี ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเปิด (Outward Orientation) และการพัฒนาในระดับรากหญ้า (Grass-Root Development) ซึ่งมีมาตรการทางนโยบายมากมาย เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ข้างต้น มาตรการทางนโยบายเพื่อเกื้อหนุน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเปิดเป็นนโยบายเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงิน การปฏิรูปทางการเงิน (โดยการจัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย หรือ TAMC) มาตรการเพื่อส่งเสริมการลงทุนและการส่งออก

ในส่วนของมาตรการทางนโยบาย เพื่อเกื้อหนุนการพัฒนาในระดับรากหญ้านั้น ประกอบด้วย นโยบายพักหนี้เกษตรกร, กองทุนหมู่บ้าน, ธนาคารประชาชน, สินเชื่อสำหรับเอสเอ็มอี (SMEs), สินเชื่อสำหรับพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่, นโยบายเอสเอ็มแอล (SML)¹, โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP), การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน เป็นต้น

ขณะเดียวกัน รัฐบาลทักษิณยังมีมาตรการทางสังคมที่เกื้อหนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบทวิวิถี ได้แก่ นโยบายเพื่อสวัสดิการสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการประกันสุขภาพ “30 บาท รักษาทุกโรค” การสงเคราะห์คนยากจน การจดทะเบียนคนจน การสงเคราะห์ชนชั้นกลางด้วยโครงการเอื้ออาทร (บ้าน, แท็กซี่, คอมพิวเตอร์) รวมถึง นโยบายเพื่อการพัฒนาการศึกษาและเทคโนโลยี เช่น การปฏิรูปการศึกษา การแจกทุนการศึกษาเอื้ออาทรและทุนนักเรียน-นักศึกษาอัจฉริยะให้ไปศึกษาต่อชั้นสูงทั้งในและต่างประเทศ

บทบาทของรัฐภายใต้ทักษิณมิกส์

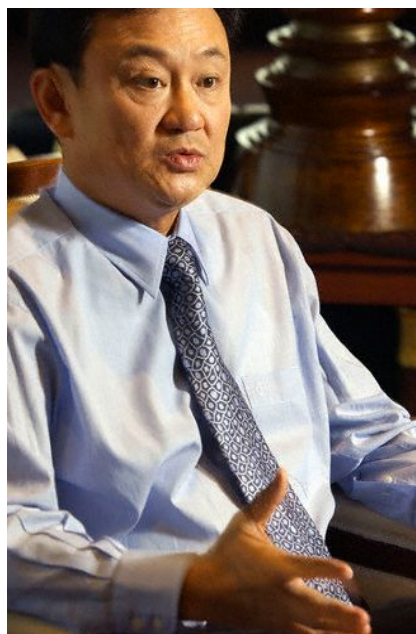
ปรัชญาพื้นฐานในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจภายใต้ทักษิณมิกส์ ทำให้ทักษิณมิกส์ไม่สามารถกำหนดบทบาททางเศรษฐกิจของรัฐอย่างชัดเจนได้ ความต้องการคะแนนนิยมทางการเมืองทำให้ต้องเพิ่มบทบาทของรัฐด้วยการดำเนินนโยบายประชานิยม ในขณะที่ความต้องการผลประโยชน์ส่วนบุคคล บางครั้งต้องลดบทบาทของรัฐ บางครั้งต้องเพิ่มบทบาทของรัฐ ดังจะเห็นได้จากนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีหลักตรรกที่สอดคล้องต้องกัน

โครงสร้างอุปสงค์มวลรวมภายใต้ทักษิณมิกส์

ในช่วง 9 เดือนแรกของ พ.ศ. 2544 นายกรัฐมนตรีได้วิพากษ์วิจารณ์แบบจำลองการพัฒนาเศรษฐกิจเอเชียบูร์พาว่า ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการส่งออกและการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศทำให้เกิดความมั่งคั่งและการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความแปรปรวนของตลาดสินค้าส่งออก ด้วยเหตุดังนั้น นโยบายรัฐบาลทักษิณจึงเน้นการเพิ่มอุปสงค์มวลรวมภายในประเทศเพื่อฟื้นคืนเศรษฐกิจจากภาวะวิกฤต โดยเร่งการใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชนด้วยการอัดฉีดเงินให้ประชาชนระดับรากหญ้า (การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและธนาคารประชาชน การพักหนี้เกษตรกร) เพราะแนวโน้มส่วนเปลี่ยนแปลงในการบริโภค (Marginal Propensity to Consume: MPC) ของคนจนสูงกว่าคนรวย ดังนั้นการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนในระดับรากหญ้าจึงส่งผลทวีคูณ (Multiplier Effect) ต่อรายได้ประชาชาติได้สูง นอกจากนี้ ทักษิณมิกส์ยังส่งเสริมให้ประชาชน

¹ นโยบายเอสเอ็มแอล (SML) คือ นโยบายจัดสรรงบประมาณส่วนกลางปีละ 20,000 ล้านบาท ให้กับหมู่บ้านกว่าเกือบ 80,000 แห่งทั่วประเทศ ในอัตราหมู่บ้านละ 200,000-300,000 บาทต่อปี ตามขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ (Small-Medium-Large: SML)

ใช้บัตรเครดิต ส่งเสริมการซื้อขายสินค้าเงินผ่อน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายเกินตัว และส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายด้านอภายมุข โดยหวังว่าจะส่งผลให้อัตราส่วนของการบริโภคมวลรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้น และ อัตราส่วนของ "มูลค่ารวมของสินค้าเข้าและสินค้าออก" ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ขนาดการเปิดประเทศ) มีค่าลดลง แต่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุปสงค์มวลรวมมิได้เป็นไปตามการคาดการณ์ดังกล่าวข้างต้น เพราะการลื่นไหลของเม็ดเงินนโยบายภายใต้ทักษิณมิกส์ โดยหันมาเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเปิด (Outward Orientation) ดั้งเดิมหรือยิ่งกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเสรีด้านการค้าระหว่างประเทศภายใต้ชุดนโยบาย FTAs

การคลังรัฐบาลภายใต้ทักษิณมิกส์

ภายใต้ทักษิณมิกส์ ไม่มีความชัดเจนว่า ขนาดของรัฐบาลจะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางใด การถ่ายโอนการผลิตไปสู่ภาคเอกชน (Privatization) ทำให้ภาครัฐบาลมีขนาดเล็กลง ในขณะที่นโยบายประชานิยมและการแปรรูปให้เป็นสาธารณะ (Publicization) ทำให้ภาครัฐบาลมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งแรงหลังน่าจะมีความมากกว่า

นโยบายการคลังภายใต้ทักษิณมิกส์ครอบคลุมทั้งด้านรายจ่ายและรายได้ กล่าวคือ นโยบายรายจ่ายของรัฐบาลเป็น “นโยบายเจ้าบุญทุ่ม” เพราะความต้องการคะแนนเสียงมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ในส่วนของนโยบายด้านรายได้ รัฐบาลพยายามแสวงหารายได้ที่มีไขภาชีอากรและไม่มีการปฏิรูประบบภาษีอากร เพราะอาจส่งผลกระทบต่อคะแนนนิยมได้ รัฐบาลทักษิณจึงพึ่งพิงรายได้ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการดำเนินนโยบายต่างๆ ทำให้มีการขยายกิจกรรมโดยการนำหวยใต้ดินขึ้นสู่บนพื้นดิน นอกจากนี้ รัฐบาลทักษิณรุกคืบไปหารายได้จากกาลีโนด้วยการอนุญาตให้จัดตั้งสถานบันเทิง (Entertainment Complex)

ความคล่องตัวในการใช้จ่ายเป็นปรัชญาสำคัญของทักษิณมิกส์ รัฐบาลทักษิณเน้นการใช้ทรัพยากรการคลังที่ไม่ต้องขออนุมัติรัฐสภาในการใช้จ่ายและทรัพยากรการคลังที่ปลอดภัยจากการตรวจสอบของรัฐสภา ด้วยเหตุตั้งนั้น “วินัยทางการคลัง” จึงมิได้อยู่ในพจนานุกรมของทักษิณมิกส์

ภาคที่ 3 – มายาคติว่าด้วยทักษิณมิกส์

มายาคติที่ 1 – ทักษิณมิกส์เป็นนวัตกรรมทางความคิด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

มายาคติที่ 1 ถือเป็น “โฆษณาชวนเชื่อ” เพราะทักษิณมิกส์มิได้นำเสนอปรัชญาใหม่ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มิได้นำเสนอ Systematic Analytical Framework ใหม่ และมิได้นำเสนอแนวความคิดใหม่ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ แต่ว่าทักษิณมิกส์ผสมผสานแนวคิดดั้งเดิมเพื่อนำเสนอเม็ดเงินนโยบาย

ตารางที่ 1: ที่มาของแนวความคิดสำคัญของทักษิณมิกซ์

แนวความคิดสำคัญของทักษิณมิกซ์	ที่มา
1. การฟื้นเศรษฐกิจจากภาวะตกต่ำ/ถดถอย ด้วยการอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ	Keynesianism
2. นโยบายเอื้ออาทรและสวัสดิการสังคม	รัฐสวัสดิการในยุโรปตะวันตก
3. การพัฒนาเศรษฐกิจชนบทและเศรษฐกิจรากหญ้า	นักวิชาการไทยจำนวนมากนำเสนอเรื่องนี้มาช้านาน แต่ไม่มีรัฐบาลใดสนใจดำเนินนโยบายอย่างจริงจัง
4. การพัฒนาโดยให้ความสำคัญแก่อุปสงค์ภายในประเทศ (Domestic Demand) มากกว่าอุปสงค์ภายนอก (External Demand)	“Demand-led Growth Model”
5. นโยบายประชานิยม	ละตินอเมริกา
6. กองทุนหมู่บ้าน, ธนาคารประชาชน, SML	Microfinance, Grameen Bank ³
7. การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน	Hernando de Soto
8. การใช้นโยบายกึ่งการคลัง (Quasi-Fiscal Policy) ²	มีหลายประเทศดำเนินการมาก่อนแล้ว

ทฤษฎีใหม่ทฤษฎีเดียวของทักษิณมิกซ์ คือ การซื้อหุ้นสโมสรฟุตบอลใน Premier League ก่อให้เกิดการพัฒนาวงการฟุตบอลไทยอย่างก้าวกระโดด และก่อให้เกิดความรุ่งโรจน์แก่เศรษฐกิจไทยอย่างสุดขีด

มายาคติที่ 2 – ทักษิณมิกซ์ปฏิเสธแบบจำลองการพัฒนาเศรษฐกิจเอเชียบูรพา (East Asian Economic Development Model: EAEDM)

ทักษิณมิกซ์วิพากษ์แบบจำลองนี้ว่าเป็น Single-Track Development แต่ว่ารัฐบาลทักษิณเองในภายหลังก็ดำเนินตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเปิด และให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเช่นเดียวกับแบบจำลองการพัฒนาเศรษฐกิจเอเชียบูรพา นอกจากนี้ นโยบายการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งนโยบายเพื่อคนรากหญ้าทั้งหลาย ได้มีการดำเนินการในหลายประเทศในเอเชียบูรพามาก่อนแล้ว จึงไม่ถือเป็นนวัตกรรมทางนโยบายของทักษิณมิกซ์

มายาคติที่ 3 – ทักษิณมิกซ์ปฏิเสธฉันทมติแห่งวอชิงตัน (Washington Consensus) และ Neoliberalism

ฉันทมติแห่งวอชิงตัน (Washington Consensus) ประกอบด้วย การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ (Liberalization), การถ่ายโอนการผลิตไปสู่ภาคเอกชน (Privatization), การลดการกำกับ/ควบคุม (Deregulation) และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Stabilization) รัฐบาลทักษิณได้ดำเนินนโยบายสามประการแรก และเดินตาม Neoliberalism ในระดับที่ไม่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง

² นโยบายกึ่งการคลัง (Quasi-Fiscal Policy) คือ นโยบายการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณโดยที่การใช้จ่ายจะไม่ปรากฏในกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปี

³ Grameen Bank เป็น สถาบันการเงินที่ให้เงินกู้แก่คนยากจนในบังกลาเทศ โดยที่ไม่ต้องมีสิ่งของค้ำประกัน ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

<http://www.grameen-info.org/>

มายาคติที่ 4 – ทักษิณิยมเน้นนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม (Nationalism)

พรรคไทยรักไทยซึ่งกระแสดชาตินิยมหลังวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 จนชนะการเลือกตั้งในเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 ใน 9 เดือนแรก ทักษิณิยมก็เอียงข้างนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม เพราะความต้องการคะแนนเสียง แต่ก็สิ้นไหลมาสู่นโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยมมากขึ้น เพราะความต้องการผลประโยชน์ส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังคงกลืนอายุความเป็นชาตินิยมอยู่บ้าง ดังเห็นได้จากการปลุกกระแสชาตินิยมเรียกร้องให้คนไทยโบกธงชาติไทยด้วยความสง่างาม และด้วยความภาคภูมิใจภายหลังการชำระคืนเงินกู้ IMF

ภายใต้ทักษิณิยม รัฐบาลจะยึดลัทธิเศรษฐกิจใดก็ได้ที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง.....

มายาคติที่ 5 – ทักษิณิยมเน้น Inward-Looking Strategy

ยุทธศาสตร์การพัฒนาทวิวิถีภายใต้ทักษิณิยมให้ความสำคัญแก่ Domestic-Led Growth กอปรกับการเอียงข้างจุดยืนชาตินิยมในระยะแรกเริ่ม ทำให้มีความเข้าใจกันว่า ทักษิณิยมยึด Inward-Looking Strategy ทว่ารัฐบาลทักษิณค่อยๆ เปลี่ยนแผนนโยบายไปสู่ Outward-Looking Strategy มากขึ้น เช่น นโยบายส่งเสริมสินค้า OTOP เพื่อเพิ่มการส่งออก, นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว, การทำกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองแฟชั่น, การจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับนานาประเทศ (FTAs) เป็นต้น

มายาคติที่ 6 – ทักษิณิยมลดการพึ่งพิงต่างประเทศ

เนื่องจากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับต่างชาติ ทำให้ไม่น่าเชื่อว่าขนาดของการเปิดประเทศจะลดลงตามเจตนารมณ์ดั้งเดิมของทักษิณิยม โดยที่ผลของการยึดนโยบาย Consumption-Led Growth การทุ่มเทการใช้จ่ายของภาครัฐบาลและการส่งเสริมการส่งออก ทำให้ขนาดการเปิดประเทศเพิ่มขึ้น การลดลงของอัตราส่วนเงินออมต่อผลิตภัณฑ์มวล

รวมประชาชาติ การกระตุ้นการใช้จ่ายนำไปสู่การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่การพึ่งพิงแหล่งเงินทุนภายนอกที่เพิ่มขึ้น

มายาคติที่ 7 – ทักษิณิยมเดินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มีความเข้าใจผิดโดยทั่วไปว่า ทักษิณิยมเดินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ที่จริงแล้ว ทักษิณิยมมิได้ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มิได้เดินตามยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นพัฒนาหรือฉันทมติแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อมีความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ชุมชนกับผลประโยชน์ของธุรกิจขนาดใหญ่ ทักษิณิยมจะเข้าข้างกลุ่มทุน

ตารางที่ 2: ความแตกต่างระหว่างยุทธศาสตร์การพัฒนาทวิวิถี (DTDM) กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (BC)

ความแตกต่างด้าน	DTDM	BC
1. การผลิต	การผลิตเพื่อพาณิชย์ เพื่อการส่งออก	การผลิตเพื่อการยังชีพ ผลิตให้พอใช้ เหลือจึงขาย
2. การเกษตร	เกษตรกรรมพันธุวิศวกรรม (GMO)	เกษตรกรรมธรรมชาติ
3. การใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ	การผลิตตามความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ จะเห็นได้จาก FTAs, โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การกระจายการผลิต (Diversification of Production) ไม่ยึดหลักการผลิตตามความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ
4. การบริโภค	“อยู่ดี กินดี” “Consumption Maximization” “Consumption-Led Growth”	“อยู่พอดี กินพอดี” “Optimal Consumption” “Maximizing Welfare by Minimizing Consumption”
5. วิธีการดำเนินชีวิต	ส่งเสริมการใช้จ่ายในการบริโภค ส่งเสริมการใช้จ่ายเกินตัว ส่งเสริมการใช้จ่ายในการเล่นหุ้น เพื่อเพิ่มดัชนีตลาดหลักทรัพย์	“อยู่พอดี กินพอดี” ไม่ต้องการสังคมที่มีความเสี่ยง (Risk Society)
6. อบรม	ส่งเสริมการใช้จ่ายในการเล่นหวย ส่งเสริมการจัดตั้งกาสิโน สถานบันเทิง ส่งเสริมกิจกรรมอบรม	อบรมเป็นของต้องห้าม อบรมขัดต่อหลักการ “อยู่พอดี กินพอดี”
7. การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น	เน้นบทบาทของรัฐบาลส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ทำลายความเข้มแข็งของชุมชน	เน้นบทบาทของชุมชน สร้างความเข้มแข็ง และเพิ่มสิทธิให้แก่ชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
8. องค์การประชาชน	ต้องการองค์กรประชาชนที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาล และเชื้อฟังรัฐบาล	ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรประชาชน เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรประชาชน เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และ Collective Action

มายาคติที่ 8 – ทักษิณมิกส์สลดแอกกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

หลังจากที่รัฐบาลชำระหนี้คืนกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้หมดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2546 นายกรัฐมนตรีทักษิณประกาศย่ำว่า รัฐบาลจะไม่คลานไปหา IMF อีกแล้ว แต่ว่า “แอกทางความคิด” ยังคงอยู่ จากการที่รัฐบาลกำหนดนโยบายตามแผนนโยบายของ IMF เพราะการไม่ปฏิบัติตามแผนนโยบายของ IMF ในประเด็น “การรักษาเสถียรภาพ” มีผลต่อการจัดอันดับความน่าเชื่อถือทางการเงิน (International Credit Rating) รัฐบาลทักษิณยังคงปฏิบัติตาม “IMF Policy Conditionality” ในประเด็นการถ่ายโอนการผลิตไปสู่ภาคเอกชน (Privatization) เมื่อการถ่ายโอนการผลิตไปสู่ภาคเอกชนให้

ประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง นอกจากนี้ IMF ยังคงมีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายในประเทศไทย อย่างน้อยในหมู่ขุนนางนักวิชาการ (Technocrats)

รัฐบาลไทยไม่ต้องคลานไปหา IMF อีกแล้วหรือ? – ไม่มีหลักประกันว่า รัฐบาลไม่ต้องขอ Stand-By Arrangements จาก IMF อีกในอนาคต ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้องขอ Stand-By Arrangements ในอนาคตคือ ความผิดพลาดในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค และ “ความไม่มีโชค”

มลายาคติที่ 9 – ทักษิณมิถิ์ไม่นำมาซึ่งวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

รัฐบาลทักษิณย้ำประชาชนสัมพันธ์อยู่เสมอว่า วิกฤตการณ์เศรษฐกิจดังที่เกิดขึ้นในปี 2540 จะไม่มีวันเกิดขึ้นอีก จนดูเหมือนหนึ่งว่า ทักษิณมิถิ์จะไม่นำมาซึ่งวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ นโยบายภายใต้ทักษิณมิถิ์ เช่น การส่งเสริมการใช้จ่ายในการบริโภค การทุ่มงบการใช้จ่ายของรัฐบาลภายใต้ชุดนโยบายเอื้ออาทรโดยมิได้ปฏิรูประบบภาษีอากร และการทุ่มงบการใช้จ่ายของรัฐบาลโดยหลบเลี่ยงกลไกการตรวจสอบและการรับผิดชอบต่อรัฐสภา อาจส่งผลให้เกิดการขาดดุลการคลังและการขาดดุลงบดุลขึ้นสืบต่อไป อันอาจนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในอนาคตที่มีรูปแบบแตกต่างจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 และยากที่จะสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System)

มลายาคติที่ 10 – ไม่มีอะไรดีในทักษิณมิถิ์

แม้ว่าทักษิณมิถิ์จะไม่มีอะไรใหม่ในด้านปรัชญาเศรษฐศาสตร์ ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ และแนวความคิดพื้นฐาน ไม่มีกรอบการวิเคราะห์ที่เป็นระบบและชัดเจนเกี่ยวกับขนาดของการเปิดประเทศและขนาดของภาครัฐที่เหมาะสม แต่ทักษิณมิถิ์เชื่อว่าไม่มีอะไรดีเสียเลย

จุดเด่นของทักษิณมิถิ์อยู่ที่ การวางกรอบความคิดและนำกรอบความคิดไปดำเนินนโยบายในการสถาปนา Social Safety Net แต่ว่าการสถาปนา Social Safety Net โดยรัฐบาลมุ่งเอื้ออาทรประชาชนมากเกินไป อาจทำให้ Social Safety Net อยู่ในระดับที่ Marginal Social Cost มากกว่า Marginal Social Benefit ได้ ดังนั้น การสถาปนาดังกล่าว ควรจะอยู่ในระดับที่เหมาะสม (Optimal Social Safety Net) ซึ่งเป็นระดับที่พึงปรารถนาในแง่ของสังคมโดยรวม

*****

ขอขอบคุณ

ศ. รั้งสรรพ ฐนะพรพันธุ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์